

Openingstekst: Johannes 14: 18 en 26

Ik zal jullie niet als wezen achterlaten,
Ik kom bij jullie terug.

De heilige Geest die de Vader in mijn naam zal zenden, die zal jullie bijstaan.

Lezing Johannes 15: 26 - 16: 7

Wanneer de pleitbezorger komt die ik van de Vader naar jullie zal zenden, de Geest van de waarheid die van de Vader komt, zal die over mij getuigen. Ook jullie moeten mijn getuigen zijn, want jullie zijn vanaf het begin bij mij geweest.

Dit alles heb ik tegen jullie gezegd om te voorkomen dat jullie je geloof verliezen. Jullie zullen uit de synagoge gezet worden, en er komt zelfs een tijd dat iedereen die jullie doodt, meent daarmee God te dienen. Maar ze doen dat omdat ze de Vader en mij niet kennen. Ik zeg jullie dit nu, en wanneer die tijd komt zullen jullie denken aan wat ik gezegd heb. Ik heb dit niet al eerder verteld omdat ik nog bij jullie was. Nu ga ik weg, naar hem die mij gezonden heeft, maar niemand van jullie vraagt: "Waar gaat u naartoe?" Jullie zijn verdrietig, omdat ik jullie dat gezegd heb. Werkelijk, het is goed voor jullie dat ik ga, want als ik niet ga zal de pleitbezorger niet bij jullie komen, maar als ik weg ben, zal ik hem jullie zenden.

Toelichting bloemstuk Monique van der Gaag.

Vandaag is het wezenzondag: zo heet traditioneel de zondag tussen Hemelvaartsdag en Pinksteren, omdat Jezus weg is en de Geest nog moet komen. In de openingstekst en de lezing hoort u hierover. In het bloemstuk van Monique van der Gaag geven de gaten in het blad en de ontbrekende palmblaadjes het gemis aan. Men voelt zich niet compleet, verweesd. De rode bloemen maken een buiging naar elkaar toe en overbruggen zo de lege ruimte in de vaas. Op de achtergrond laat Monique drie ingelijste afbeeldingen van de jonge god Krishna zien, want 'afbeeldingen van Hindoestaanse goden kunnen je helpen bij het mediteren' hoort u straks in de overweging. Rode bloemen horen bij Krishna en wit is vandaag de liturgische kleur van de Kerk.

Overweging

Waarom wordt iets heilig genoemd? Een persoon of een gebouw of een bron of een berg. Omdat er blijkbaar iets bijzonders aan de hand is. Het roept eerbied op. In zijn boek 'Zingeving als spel' vertelt André Droogers hoe in een vissersdorp een dode man aanspoelt die uitzonderlijk groot en mooi is. De dorpelingen fantaseren over wie die man is geweest en wat hij heeft betekend. Hij krijgt een naam: Estaban (Stephanus). Er ontstaat een hele cultus rond zijn zeemansgraf. Dit geeft een enorm gevoel van saamhorigheid onder de dorpelingen. Ze dromen dat Estaban eens terug zal keren in het leven. Hij wordt een heilige en dat straalt op het hele dorp af. Langzamerhand wordt dit vissersdorp een pelgrimsoord, waar mensen overal vandaan naar toestromen om een glimp van Estaban op te vangen. Door hun bezoek aan dit dorp voelen de pelgrims zich opgetild. Het levert de dorpsbewoners

nieuw inkomen op. Deze spontaan ontstane pelgrimage naar dit vissersdorp leidt ertoe, dat de bisschop zich er mee gaat bezighouden. Langzamerhand wordt het pelgrimsoord overgenomen door de landelijke kerk, die de regels gaat bepalen. Het wordt in het dorp een verdienmodel. Maar het oorspronkelijk enthousiasme ebt weg. Er ontstaat concurrentie bij de verkoop van Estaban spullen en dit verstoort het saamhorigheidsgevoel.

André Droogers laat zien hoe religie in wezen een zingevingsspel is. Bij een spel behoren spelregels. Maar spelregels kunnen ontaarden in machtspelletjes, vooral als de macht gaat bepalen hoe de spelregels zijn. Wat als heilig ervaren werd verliest door de erkenning zijn oorspronkelijke goedheid en inspiratie. Het wordt onderdeel van de macht. Er is altijd een spanning geweest tussen spontaan ervaren heiligheid en wat officieel als heilig erkend wordt. Zo is Rome gaan bepalen wie heilig is en wat als een heilige plek erkend mag worden.

Het Hindoeïsme kent niet zo'n centraal gezag. Daardoor blijft er meer ruimte voor spontane vormen van heiligheid. Maar wel zijn sommige heilige plaatsen belangrijker dan andere. Bij alle afbeeldingen in India, vooral ook bij pelgrimage, is het zien van de afbeelding van een godheid een hulpmiddel om je te concentreren op het Goddelijke. *"Hoe kan je over God mediteren zonder een vorm?"*, vraagt een oude rituele tekst. Het is een teken van barmhartigheid, dat de goden in hun afbeeldingen bereikbaar zijn. Pelgrimage en het bezoeken van een tempel hebben beide de functie van een oversteekplaats over een rivier. De rivier is een beeld van de 'samsara', de kringloop van het leven. Om verlossing uit deze kringloop te bereiken heb je oversteekplaatsen nodig, stapstenen. Die kan je vinden in meditatie, maar ook in de devotie voor allerlei goden, liefst op (beroemde) heilige plaatsen. Pelgrimage helpt je in India om verlost te worden van de machten van het kwaad. In de Mahabharata zegt Yuddisthira tegen een heilige die terugkeert van zijn pelgrimage: *"Toegewijden zoals U zijn zelf 'oversteekplaatsen' geworden, omdat jullie de aanwezigheid van God belichamen"*.

Heiligen en heilige plaatsen zijn dus oversteekplaatsen in de rivier van het alledaagse leven.

Stapstenen om je te helpen je eigen weg te vinden bij de zingeving van je eigen bestaan. Aan mooie voorbeelden kan je je optrekken, hoor je wel zeggen. Het heilige of het goede voorbeeld heeft dus een functie. Het zijn opstapjes, stapstenen.

Maar heiligheid is ook altijd een onderdeel van de macht geworden. De macht manipuleert wat heilig is. Machthebbers gebruiken heiligen, heilige gebouwen en heilige grond voor hun eigen doeleinden. Dat zien we nu in Rusland door Poetin gebeuren. Het speelt ook in Israël. André Droogers laat dat ook in zijn boek mooi zien.

Vandaag is het wezenzondag. Zo wordt de zondag tussen Hemelvaart en Pinksteren genoemd. Het aardige hiervan is, dat je even religieus alleen gelaten bent. Wat heilig heet, dat is als vuur dat jou kan verwarmen, maar het kan je ook verbranden. Het is aantrekkelijk en gevaarlijk tegelijkertijd. Soms moet je even afstand nemen van wat jou raakt en inspireert. Vooral opzweepende redevoeringen kunnen je zo begeistere, dat je erdoor in beslag genomen wordt. Je verliest je vrijheid. Om heilige plaatsen is gruwelijk gevochten. Dat kan je zien in Jeruzalem, maar speelde ook in de heilige stad Ayodhya in India. In 1992 hebben hindoes een moskee verwoest om daar op die heilige plaats een tempel te kunnen bouwen voor de god Ram, die daar in Ayodhya geboren zou zijn. Wat heilig heet kan heel gevaarlijk worden en dubieuze hartstochten oproepen. Want door de verwoesting van de moskee voor een tempel voor de god Ram zijn er over en weer honderden doden gevallen. Wraak op wraak. Dat zien we nu rond Jeruzalem ook weer.

Met wezenzondag moet je eerst je innerlijke vrijheid terugvinden. Dan pas kan een nieuwe Geest je met Pinksteren in vuur en vlam zetten. Jezus zegt volgens Johannes *"Het is beter dat ik heenga, want anders kan je niet leven uit de Geest die ik jullie wil geven"*. De leerlingen moeten zich niet te veel vastklampen aan de leermeester, aan Jezus. Dan is er geen ruimte om te leren leven uit zijn Geest.

Een gezond geloof vraagt een zekere innerlijke vrijheid. Vandaar deze wezenzondag. In het Zenboeddhisme zegt men dan: *“Als je je te veel vastklampt aan de Boeddha, dan moet je hem weggooien”*. Het heilige, wat heilig voor je is, dat moet je leven niet te veel in beslag nemen. Dan verlies je je innerlijke vrijheid.

Het heilige als een oversteekplaats, dat spreekt mij wel aan. Op een oversteekplaats blijf je niet hangen, het helpt je om verder op weg te gaan. Zo is de Heilige Geest, die we met Pinksteren vieren, niet iets waar je je aan vastklampt, maar een Geest die je op weg helpt naar een zinvol bestaan. Dat maakt die Geest heilig. Het Griekse woord dat Johannes hiervoor gebruikt, de Parakleet, betekent immers ‘degene die bijstand verleent’. Heilige plaatsen en heilige personen kan je dus zien als oversteekplaatsen in de woelige rivier van het alledaagse leven. Mag dat ons helpen, maar raak er niet van in de ban. Amen.

Ekklesia Leiden
Rapenburg 100
2311GA Leiden
www.ekklesialeiden.nl
info@ekklesialeiden.nl